

Utószó

AKIT AZ ISTEN JÓKEDVÉBEN TEREMTETT

„A világ minden könyvébe se lehet
leírni még *egy ember* történetét se!”

Bródy Sándor

Milyen ember volt a „nap lovagja”, Bródy Sándor? Olyan, amilyennek Krúdy Gyula látta? Vagy talán inkább az volt ő, akire más kortársak emlékeznek? Vagy éppenséggel a hagyatékban megmaradt, családjának írt levelei mutatják az igazi arcot? Gondolom, mindezekben van igazság. Végül is ördögien nehéz – talán lehetetlen – egyenletes és elfogulatlan véleményt alkotni arról, aki saját maga is egyenetlen és elfogult, szeszélyes és szertelen volt.

Krúdy Gyula jól ismerte nagyapámat, Bródy Sándort. Krúdy húszéves volt, Bródy harmincöt, amikor először találkoztak, Budafokon, az elhagyatott Kutyaavilla csárdában. Sok évig éltek együtt a mindkettőjük által imádott Margitszigeten, kiskorcsmákba jártak Óbudán, fiákereztek, kártyáztak, lóversenyeztek. Krúdy Gyula emlékezése e kötetben, bár regényes, igaz történeteken alapul. Van azonban, akik még közelebbről ismerték Bródy Sándort, mint ő. Bródy fiai. Egyik az öt közül, Hunyady Sándor, *Családi album* című önéletrajzi visszaemlékezésé-

ben – ami egyébként a legsikeresebb hosszú írása – örökíti meg édesapját. A többi fiú is sokszor írt róla.

Tavaly nyáron Honoluluban fiammal – dédunokájával, Sandyvel (ő is Sándor!) – egy raktárban édesanyám féltve őrzött holmijai között hatalmas ládára bukkantunk. „Bródy Sándor – Hunyady Sándor – Hunyady Margit – Illés” – így szólt a címke. A ládában számtalan fénykép, levél, novella, kézirat nagyapámtól, nagybátyáimtól és hozzájuk írt levelek. Hogy nagyapának kéziratpapírra, papírszeletkékre és főpincérektől kért számolócédulákra több mint száz évvel ezelőtt írt hagyatéka hogyan maradt meg, amikor egész életében lakásból lakásba, szállodából szállodába költözött, és ismereteim szerint nem tartott meg semmit, még ma is rejtély számomra. Hogy miként vészelte át a láda tartalma az utat – ötven év New York-i tartózkodás után – a Hawaii-szigetekig, az pedig már maga a csoda. Bár édesanyám szokásait ismerve – ő nem tudott kidobni semmit – ezt természetesnek kellett volna vennem. Így a láda sok száz „néma utasa” között fiammal felfedezhettük a *Rembrandt* című regény teljes kéziratát, nagyapám kedvezményes MÁV-bérletét a tízes évekből, kiadatlan Hunyady-novellákat, és Bródy Sándornak fiaihoz és fiainak őhozá írt leveleit, hogy csak egy-néhány példát említsek.

Ebből a családi hagyatékból és a kortársak emlékezéseiből szeretnék most képet adni Bródy Sándorról, az íróról, férjéről és apáról – arról az emberről, akiről Móricz Zsigmond azt mondta, hogy őt az Isten jókedvében teremtette, de aki fia, Hunyady Sándor szerint mégis „kísértetiesen szomorú, izgatottan kételkedő életet formált magának, egyenesen tragikus fináléval”. A tigrisből és primadonnából, a sugárzó öröm megtestesüléséből (ismét Hunyady

Sándor szavai), kora legünnepeltebb írójából hirtelen a közönség és íróársai nagyrésze által kitagadott, imádott magyar földjéről, hazájából száműzetett, idő előtt megöregedett és beteg ember lett.

Ebből az időből maradt is a hagyatékban egy nagyapámhoz szóló Krúdy-levél:

[A hagyatékból származó anyagot betűhíven közöljük.]

„Margitsziget, 1921. július 9.

Kedves Sándor, László végre megírta az ádresszét, hallom, hogy beteg, amit nem csodálok, annyi idegenben való kóborlás után. Nyomban meggyógyulna, ha itthon volna. Más itt még a büdösség is, (az Otthonban például,) mint idegen határban. Most már bejárta hétszer a világot, mint a drótostót. Ideje volna: leülni, pihengetve írogatni, nagyokat nevetni és többet bölcselkedni, mint valaha. Minél öregebbek leszünk annál több okunk van a bölcsességre.

Lám, én is mibe fogtam. A Margitsziget és vidékének hetilapot szerkesztek Szigeti Séták cím alatt, amelynek első száma július 17-én jelenik meg. Dohány még nincs. De a fürdőigazgatóság megígérte, hogy a nyomdaköltséget fedezi, mert hiszen az övé a hirdetés, a kúrlista, meg minden. Nekem szabad teleírni az ujságot.

Talán még idejében kapja meg e levelet, hogy valami szigeti emléket írjon az ujságba. Nagyon boldog volnék, ha nem feledkezne meg kérésemről. Az ujságot az Athenaeum nyomja, hát elég tetszetős lesz. Papírja se lesz a legrosszabb.

Képzelheti, hogy milyen állapotban vagyok, hogy ilyenre vetemedtem. Remetének való foglalkozás lesz ez. Az örömöm tán annyi: hogy néhány nagységgű asszonynak az arcképét kiadom.

Itt járt Szép Ernő, de semmi okosat nem mondott.

Legjobban szeretném, ha egy napon beállítana töltött káposztára, amely most, miután új káposzta van: nem fog hiányozni asztalunkról.

Itt nagyon megöregedett mindenki, remélem, maga azért volt külföldön, hogy ezt elkerülje.

Ne hagyjon válasz nélkül!

Szerető híve

KrGyula

Bandi fia csaknem oly derék fiú már, mint Pista.”